

464

R21h 464

XVII~~E~~. 32

ás

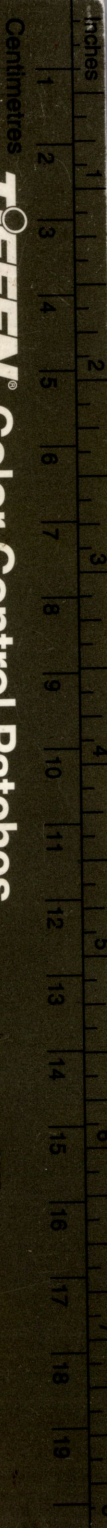
VEN

VITA

IFESTV

ttel

Centimetres

TIPPEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Rövid Tudosítás

A CONSEQVEN
TI AKRVL.

A' PATAKI IESVITA
Paterek Rövid MANIFESTV
MARA valo felelettel
edgyütt.

Emunka szerzője Pisakházi János, szat-
takai tanár, mint Lámbar mondja Trabó:
R. M. Könyv I. 1056. sz. műve 746. l.-ján:
„Ezen sokat sok tehergő irásti után a
Consequenciáikról írt könyvében nyom-
tatással is kiadta Pisakházi”; maga Pó-
is hivathozik rá Trabó: I. 1073. sz. műve
69. l.-ján: „Vak vagy, nem Manifestator,
ha Pisakházinál arra feleletet nem ol-
vastál a rövid Manifestumra, való Vá-
lasz-tételben.”

Megjelent 1665-ben; mert a próbeli vita,
melléből e mű keletkezett, 1665. jún. 5-én
folyt le a szatoki piacon. Erőlt adta
két Lámbar a Manifest-ot; rá felelet Pó-
s műve. Pó. a Trabó: I. 1046. sz. a. 1666-
ban megjelent műve 58. l.-ján m.: „For-
gott szedben (Olvasó) némmely Tracta,
mely a Consequentiák felől való Rö-
vid Tudósításon rögödik”. Aztán is-
meretes, mily gyorsan követték az ily
művek egymást.

Hogy Lámbar hon jelent meg, a be-
tűnt, fejlécen kívül a körülmények
is kétségtelenné teszik.

Budapest,
1914. febr. 28.

L. Martonförsé,
írs. főgimn. tanár.

Rövid Tudósítás

A CONSEQUEN- TIÁKRVL.

A' PATAKI IESVITA
Paterek Rövid MANIFESTV
MARA való felelettel
edgyütt.

K E R D E S.

Mitsoda a Keresztyen hitnek fundamen-
toma?

F E L. Csak egyedül az Istennek ki-jelen-
tetett akarattya, melly a' szent irás.

K. De csak azokat kellé hinnünk, mellyek
a' Bibliában szorol szora, igiröl igire sel ta-
llaltatnak, és meg irva vadtak?

F E L. Nem csak azokat, hanem azokatis,
mellyek a' Sz. irásban, mint a' hitnek és vallás-
nak egyedül való principiómában, jó és igaz
következés szerént fundáltatnak. Ugyanis mint
Bellarminus helyessen mondgya: *Ad proban-*
dum fidei dogma, non est necessé, ut expresse id in
scripturis habeatur, modò ex iis aperit colligi possit.
Az az; A hit dolgának meg próbálására, nem szük-
ség hogy a' ki fejezve légyen a' szent irásban, csak
abból nyúlva hozzászabásék ki. Jól is, mert a'
Szent irás a' Hitnek és vallásnak principióma:
nem hozza penig magával a' principiómnak ter-
mészeti, hogy minden *conclusio* nemek s ne-
vezetek szerént legyenek benne.

K. Elbetünke bát a' *Consequentiákkal* az az a'
Szent irásban fundaltat, és abból az igaz okosság

által ki hozattatott következesekkel, valamely hitnek igazatyanak meg probálására, vagy valamely tévelygesnek meg-izafolására?

Ka- F. Ugy allatyuk az *Arianusok*, *Anabaptisták* és nemely uj *Papisták* ellen: kiknek a' Consequentiak kellerlenek és az ő itiletek szerént nem egyebek hanē *Idololatia Novatorum*. De lássad és szánnyad ennek az embernek feje szédél gését, ki egy kezével a' *Consequentiákat* el taszítja, másikkal örömeit magához fogadgya, midőn egyúttaz írja: *Azonnu meg alkuszunk, hogy ha szintén a' Szent írásban minden szükséges dolgok, explicitē, immediate, in specie, igényessen, nyilván, világossan, nyilván neme, és nevezete szerent fel nem találhatók: de implicitē, mediatē, in genere, más dolgokban, be sákarva homályban és nemely közöniesei mondasokban mindenek valamik szükségességek felszálthatnak, és ki hozhatnak a' Szent írásból. Amakokacs a' ki hitelt ad a' Bibliának, jó következesekkel formali bizonyosságokká ki hozhat minden szükséges dolgot a' Bibliából.* Hallod! ki *Commentalhatna* szebben a' *Consequentiákat*? Ha ezen velünk meg alkuszol, miért mondod tehát Ujjitok balványozásának a' *Consequentiákat*? Az Ujjitok sem imádhathnák hathatób igekkel azokat.

K. De hogy minden üszözernek és ellenmondások köve el baritsásek, mit kel meg tartanod a' *Consequentiákról*?

F. Tarc

F. Tarc meg in e' következendő *regulakot*

I. A *Consequentiák* két felék: avagy a' Szent írásban fundaltattak, és mint egy abban be öltattak, és abból csiráznakki; az igaz meg világositot okósság által, abból hozattatnak ki: avagy olyanok, mellyeknek a' Szent írásban semmi fundamentoma s' magva nem lévén, onnet nem csiráznak, hanem inkább csak ki tsigaztatnak. Mi az első rendbeli *Consequentiákert* prokatorkodunk, a' másod rendbelieket mint semmirekellőket meg vettyük.

II. A' *Consequentiáknak* próbáló és mutató erejek, a' hit dolgára nevezve, nem fűg az emberi okósságtul, hanem a' szent írástul, melyben azok fundaltatnak, és a' melyből az igaz okósság által ki hozattatnak.

III. A' kegyelemnek világa mellyet a' szent írásból veszünk, nem óltya el az okósságnak világát; sőt inkább azt segéti, és tökelletségre vilízi.

IV. A' keresztyenségben noha sok dolgokat kell hinnünk, mellyek a' természetnek világát felül mullják, mind azon által azok nincsenek az igaz okósság ellen.

V. Es így noha sok titkait a' keresztyenségnek, a' természeti okósságból meg nem mutathattuk, javallhattuk mind azon által azoknak hihetősegeket, a' természetből vót sok szép dolgokkal, és hasonlatosságokkal: mely nem lehet meg az igaz okósság nélkül.

A3

VI.

VI. Elünk azért s elhetünk is a' hit dolgában az igaz okossággal; *non quidem tanquam argumenta; sed tanquam instrumento*; az az nem mint próbáló erősséggel, hanem mint eszközzel.

K. Hogy pedig vagy valamely hitnek ágazattya-
mak meg mutatására, vagy valamely a' hittel ellen-
kező vetelkedésnek megtráfolására jó és szabadon la-
gyon élne a' Szent íráson fundaltasos? Consequen-
tiakkal, miképpen próbáld meg?

F. Haly egy néhány erősségeket.

1. Mert mind maga Christus Urunk, mind az Apostolok és Evangelisták, valamely igazsá-
nak meg próbálásában, vagy valamely hamis-
ságnak megtráfolásában, éltenek Consequenti-
akkal. Igy Szent Pál és Apollos meg próbáltak a'
Sidok ellen hogy nem más, hanem a' Nazaret-
beli Jesus volna amaz igaz Messias. Ugyan-
Szent Pál az Athenásbeli fok Istenekeztállató, és
fel tamadás tagadó Philosophusokat, sem tra-
folta meg Consequentiák nélkül. Maga Chri-
stus Urunk mint próbálta a' Saducseusok ellen,
a' fel támadást, és a' Sidok ellen az ő maga David
felet való mentséget? A' szent írásnak szavait
fundamentomul fel téven, abból ki hozot szép
okoskodásokkal dugja be, mind a' ket rendbe-
lieknek szajokat.

2. Mert a' keresztyeni hitnek és vallásnak
fok rikkelyi és ágazati vadnak, melyek az ő
nemek s nevezetek szerént, a' szent írásban írva

nin-

nincsenek; hanem fundamentom szerént ot lél-
vén, az igaz okosság által mutogattnak meg;
Azert nem csak szabadon, hanem ugyan szűksé-
geis elni Consequentiakkal. Nem de nem az e-
gész keresztyenség vallyae, hogy egy az Isten-
allattyanban, de személyeben három? ez hitnek
ágazattját pedig, sohul azon igekkel, a' szent
írásban írva nem talállyuk: hanem vadnak a'
szent írásban oly világos tanu bizonság tetelek,
mellyekből hitünknek azt az ágazattját nyilván-
ki hozhattuk.

3. A' hitnek ágazati, és a' Szent Írás mint nézik
egy mást? Ugy mint a' *Conclusio* nézi a' *Premissá-
kat*, vagy a' *Principiumot*: Tudni való dolog pe-
nig, hogy minden *Conclusio* nemek s nevezetek
szerént a' *Premissákban* vagy *Principiumokban* nin-
csenek, hanem az igaz okosság által hozattatnak
ki azokból.

4. A' hit dolgában nincseneké fok vetelke-
defek? Nem lehet pedig a' *disputatio Sylogismus*-i
következés nélkül.

5. Azt kerdem a' Papista embertől kinek a'
Consequentiák bűdössek, ezt a' *Propositiot*: *Iesus
Nazarenus Virginis Mariae filius est promissus ille
mundi Messias*, avagy Isteni hittel hiszi, avagy
nem. Az utolsót nem mongya, mert így a' Si-
dok és Törökök taborába kellene által menni.
Ha az első állattya, avagy azért hiszi, hogy az a'
propositio, igitől igire, meg vagy onírva a' szent

A 4

írás-

írásban: ha úgy nyissa fel a' szent írást, és mutassa meg; azt pedig soha nem cselekedheti. Avagy azért, hogy a' szent írásban vadnak olyan tanubizonyosságok, melyekből erőssen következik, és ellene mondhatatlan keppen megmutathatik, hogy nem más, hanem csak a' Nazarethi János igaz Messias: Ha ezért, immár is a' Consequentiaknak, melyeket eleb károztat vala, helyet ad.

6. Ha magok is az ellenkezők fokat vallanak, melyeket a' szent írásból ígérül ígére, meg nem mutathatnak, hanem nemely szent írásbéli helyekből ki fatsarni akarnak, helytelenül kívánnyak azért in tőlünk is, hogy vegyük elő a' szent írást, és mutassunk meg hol vagy on irva a' Bibliában; hogy nem szabad a' szenteket segítségül hiyni; Nincsen Purgatorium; Nem jó imatkozni a' halottakért; A' Mise nem aldozat &c. Ha annyira utállyak a' Consequentiaikat, kerlek, minden Consequentia nélkül mutassák meg a' Sz. Írásból ezt a' Propositiont: *A' Romai Papa János Krisztusnak is ez földön egyedül való helytartója; és a' keresztény Anya Szent egyháznak feje.* Melyet ha cselekednek, készek lebűnk kezét fogni vélek.

7. Mert a' régi Ariánus és Manichaeus eretnekek fortélyoskodása volt az: kik vetelkedven az igaz keresztényekkel, semmit nem akartanak hinni, a' mit azon terminusokban a' szent Írásból ezek meg nem mutathatnának. Ezen család me-

ster.

terseget követik ma a' Socinianusok, kik a' keresztényi hitnek sok tsikkelyit meg vetik, ez okon, hogy a' szent írásban nemek s. nevezetek szerént, fel nem találatnak. Ez alnok mesterséggel Veronae Jesuita után (ki Galliában ez hamis practicat ny kaptara úté) akarják ma a' Jesuitak, az együgyűket meg fogni, és keletzében ejteni. Mert ugyanis, valamikor a' Traditiók ellen vélek vetelkedünk, mingyart erre fakadnak ki: Ha (ugymond) a' Szent írás kívül semmit nemkel hinni, nyílsátok fel a' Bibliát; s. mutatlatok meg hol vagy on irva, hogy csak ket Sacramentom vagy on; hogy csak az hit igazit meg, &c. De vagy nem ertik, vagy álnokul el fordíttyák ez aránt a' mi elménket. Mi nyan a' hit dolgában, az egy Szent íráshál egybetnem akarunk be venni: de nem úgy, mint ha csak azokat hinnők, melyek a' Bibliában irva találatnak; hanem azokat is melyek a' Szent írásnak betűjéből, igaz következes által ki hozattathatnak. De lassuk szeleskedéseket az Anti-Consequentistáknak.

K. A' Consequentiaik sokszor veszedelmesekek: *more* *It* próbált és meg-csapatsalatos dolog, hogy minden eretnekségnek eredeti, effele Consequentiaknak, következőknek erején fundáltatik: *Azért nem bátoroságos élni a' Consequentiaikkal.*

F. A' mi sokszor esik a' nem mindenkor: az-
• *ex puris particularibus* mi következék, meg-

mongyák a' *Dialecticuskok*. 2. Mi sem fogjuk
párttyokat minden *Consequentiaiknak*: mert vad-
nak oly *Consequentiaik*, mellyek a' Szentírásból
nem tsíráznak, hanem abból ki-tsigáztatnak;
távol legyenek effélék! Vadnak ismét olyanok,
mellyek önnön magában a' Szent írásban mag-
va szérént vadnak, abból tsíráznak ki, és min-
egy magok kéjén, minden tsigázás és tsáválás
nélkül, onnét folynak ki: ezek mellett szollunk;
és tagadgyuk hogy effélék veszedelmessék vol-
nának. 3. Hogy minden eretnokség a' Con-
sequentiaikon fundálná magát, a' sem igaz: sőt
a' mint nem régen említők, némely eretnekek
fortélyoskodása volt a' *consequentiaikat* meg-vet-
ni.

K. *Bizonytalanok efféle Collectiok és Conse-*
quentiaik: azérs efféleken semmis sem építhetünk,
és a' his dolgában vétek nem élhetünk.

F. Meg engedgyük, hogy a' Consequentiaik
alat gyakorta sok okokra nézve bizonytalanság
fekhetik: De azoknak jóvagy rossz, bizonyos,
avagy bizonytalan voltokról, honnat kellesték
ítéletet tenni, majd továbbat meg-értyük.

K. *Afféle Consequentiaik nem az Szent írásnak*
igaz értelmén, hanem csak az Ujjsó Prädikátoroknak
szézekén és elmélkedéseken fundáltaknak. Azérs
azok a' his dolgában semmi hitelt nem érdemlenek. Ro-
landtságis volna lelkünk idveiséget a' Prädikátorok
elmélkedésére és Consequentiaijára bízni.

F. A-

F. Akarnók meg-tudni, mit értsenek a' Szent
írásnak igaz értelmén és magyarázattyan: talám
azt a' mely a' Romai *dévánból* származik; és a'
mellyet *Aquinas Thamás, Scotus, Bonaventura,*
Lombardus, Biel, Occam, és többek effélék kohol-
tanak. A' Romái Doctörök, mely szentül és i-
gazán magyarázzák a' Szentírást, talám lefz má-
szor mondando helyünk rola. Ojjon isten min-
den lelket afféle magyarázatoktul! Mivel azért
fel teszik, mint ha a' Szent írás csak a' Romái
értelemben volna isten szava, tehát csak gyer-
meki módon elszelösködnek. Jova hadgyuk,
hogy nem kel embernek lelki idveiséget a' Præ-
dikátorok elmélkedésére és *Consequentiaijára* biz-
ni: Ugyanis a' *Consequentiaik*, nem a' Prädikáto-
rok elmélkedéséről vészik próbáló és hitelre-
méltó erejeket; hanem a' Szent Léleknek tanu-
bizonság tételétül, melyben fundáltaknak.

K. *Afféle Consequentiaik csak az emberi okos-*
ságnak Philosophias Mesterséggel fundáltaknak: tsinálte ta-
lalmányi, és költseményi: Azérs a' his dolgában
sem mire kellők.

F. Nem igaz hogy az elmének tsupa mörö
tsinálmányi volnának: hanem ugy az elmének
munkái, hogy fundamentom szérént legyenek
az írásban szollo Szent Léleknek dictálái. Nem-
is árt hogy a' *Philosophiai* mesterséget alkalmaz-
tattyuk afféle *Consequentiaiknak* ki-hozására:
mert a' természeti okolság, mely a' *Philosophiának*

fa

10.
6.
fő Principioma, szolgál a Theologianak, mint szolgáló Alízlönyának. Innét szokta volt Alexandriai kelemen mondani a Philosophiat Ur szőlőjének gyepűjének. Lám Szent Davidis azon kéri Istent, hogy tanítsa meg ötet az okosság-
nak jóságára. De micsoda az okosság? Hanem az elmének oly tehetsége, mellyel az igazat az hamistól meg választja; egy dolgot a másiktól ki hoz. Valakik azért az okosságot mindeneftől fogván ki-akarják rekesztetni, a Theologiból, azok az emberből a hit dolgára nézve bolondot akarnak tsinálni.

uz
bra
K. Afféle Consequentiaknak jó voltáról semmit a Szent írásban nem találunk; hanem azoknak helyes vagy helytelen voltát, vagy Aristotelesből, vagy egyéb emberi elmélkedésből, kel meg mutatni: azért a hit dolgában kevés vagy semmi erejük nem lehet.

F. A Consequentiaknak jó vagy rossz voltokról, itilletet kel tenni; rész szerént ex *subiecto materia*, azaz, abból a Szent írásbéli helyből, melyből ki hozattatik: Ugyanis a *Conclusio* a *Premissák*ból szoktuk meg-ítelni. Nem szintén helyesén mondatik tehát, hogy afféle követke-
zéseknek jó voltokról semmit a Szent írásban nem találunk: Rész szerént ismét az igaz okosságnak *reguláiból*; a minéműket *Aristoteles*, s más értelmes *Philosophusok*, nem keveseket c-lönkben irtanak; mellyeket senki ok nélkül
meg

meg nem vehet, hanem ha minden természeti es mesterségi *Logica*, tellyességgel el-akar temetni: Rész szerént *ex analogia fidei*, azaz, az hitnek *regulájából*: mellyel ha afféle *Consequentia*k egy-
gyeznek, helyesek; ha nem, helytelenek. Rész szerént más Szent írásbéli helyeknek, mellyek afféle *Consequentia*kat erősitik, őszve vetéséből. Ezek az utak és módok, a *Consequentia*knak jó vagy rossz, bizonyos vagy bizonytalan voltoknak meg vizsgálására, sokkal egyeneslebbek és bátoroságosabbak, hogy nem mint az *Ecclesiá*-nak pusztá itilleti. Mert mit ércsenek ők az *Ecclesián*, és annak itilletin, alkalmasént, kifakasztja *Peter Cardinál*, a holot azt írja: *Azért* pag
a kik leg-tudosabbak, és bölcsesbbek hőződünk, az őselekezik a mit Szent *Agoston*, Szent *Bernát*, Szent *Ieronymus*, kik a *Római Pápa* itilleti alá vesik *írások* és *tesztéseket*. A honnet vak a ki által nem látta, hogy ők minden *Consequentia*knak, mellyekkel magok is nem ritkán élnek, jó vagy rossz voltát, csak az edgy *Római Pápa*nak, ki *Aristoteles*nel mind itillettel, mind tudománnyal gyakorta alá való, itilletitül függesztik fel. Ojjon
Isten attól, hogy akar mely *Pápa* itilletire bizzuk hitünket, és lelki ísméretünket, afféle *Consequentia*knak. Mely kellemés *Consequentia* faragók legyenek a Pápák, végy egy vagy két példát rula. Azt írja *Moses* a teremtszül írot könyvben, hogy az Isten Izerát két világosító állatokat,
eggyi.

ai egyiket nagyobbikat, másikat kisebbiket; a'
ed. honnét *Innocentius* Pápa ilyen *Consequentia*s csi-
ná: az Isten, úgy mond, két méltóságokat szer-
ze, egyik a' Papi, másik a' Tsászári; de a' menyí-
vela' Napfényesebb a' Holdnál, annyi vala' a' Pápa
méltóságosabb a' Tsászárnál. Bátor mondom,
meg-érdemli, hogy *Aristoteles* előtte fel- kel-
lyen, és e' *Consequentia*ért néki süveget vessen.

6. Egyút azt mondgya Urunk Péternek: *Ted a' bi-
velyébe a' te fegyvered.* Innét *Bonifacius VIII.*
ai. azt hozza ki, hogy mind a' két, tudni illik, lelki
ed. és testi fegyver az *Ecclesiának* hatalmában va-
gyon. Szintén *Magistrális Conclusio!* Kellere-
k. fel *Dialecticusok*, mongyatok *Deogratiást* cretteo
p. Esaiásnál Isten szava. *Avagy dicsekedik a' sei-
szé az ellen a' ki azzal vág? avagy a' fűrészel emeli e'
B. magát az ellen a' ki azzal fűrészel?* Ebből Miklos
n. Pápa ilyen *Conclusio*s csinál: Azért a' Tsászár-
nak nem kel magát a' Pápa felet magasztalni.
Ez is szintén esztergárban metzet *Consequentia*.
Mig azért efféle *Consequentia*kat job formában
útnak, addig hadgyanak békét a' mieinknek az
*Anti Consequentia*sik.

K. Axi mongyák a' Pápiszák, hogy azokban a'
dolgokban, a' melyeket ő ellenek vitatunk; és a' mel-
lyekben ő idősküldömbözzünk csak egy pont sem sa-
láttatik a' Szent írásban: hanem azok mind csak az
álnok *Prædikátorok álma, bűvészgondolattya, és
esalárd Consequentia*ja.

F. 1.

F. 1. Némellyek azok közzül, melyeket kíván-
nak tőlünk, hogymeg mutassunk a' Szent írásbul;
tudnillik, hogy nem szabad a' szemeket segítsé-
gülni; nincsen *Purgatorium*; nem kel imádkozni a'
balottakéért; A Míse nem áldozat &c. nem tzi-
kelyi a' mi hitünknek és vallásunknak; hanem
mi reánk nézve, csak tagadási azoknak, melye-
ket a' Pápiszák hiteknek fundamentomos és id-
velségben járó ágazatinak hisznek és állatnak
lenni. Mivel azért ők az állato felek, mi pedig
Tagadók vagyunk; övek a' próbálás, amaz mon-
das szerént: *Affirmantia est probare.*

2. A' melyeket állatunk ellenek; hogy csak
az Hit igazét meg; hogy csak két Sacramentom
vagyon, &c. noha azok azon *terminusokban*
a' Szent írásban nem találtatnak; vadnak mind
azon által a' Szent írásban oly világos jelenségek,
mellyekből a' mi állatásunknak igazsága meg-
tetzik. A' ki pedig így állattya dolgát, a' nem-
Szent írás kívül próbál: Mert fokakat hiszünk,
mellyek a' Szent írásban *explicite, immediate, in
specie*, fel nem találtatnak: de *implicitè, aequi-
valenter* benne meg- vadnak, és belőle ki- hozattat-
nak.

3. Halá Istennek, nem vagyunk szintén oly
ügyfogyottak, hogy azokban melyeket ellenek
vitatunk (mert azt kívánnák hogy bár csak ed-
gyet mutassunk meg a' Szent írásbol.) egy né-
hányat világossan meg nem mutathatnánk.
Vég egy néhány példát rula.

I. Al-

I. Állattuk a Pápisták ellen, hogy senki a maga jó cselekedetiből Isten előtt meg nem igazul: Ezt pedig Szent Pál azon igékkel tanította.

2. Annakokért a törvénynek cselekedetiből csak egy 16. sejt sem igazul meg. Szent Davidis ezen igazsága 143. goterőlteti, a holot azt mondgya: Ne perely 16. ram a se szolgáladdal, mert egy igaz sem találhatik se a lössed az élők között.

II. Tagadgyák a Romaiak a rendeletlen kívánságot bűnné lenni, az újjá születet emberekben: Mi pedig állattuk; és erről világos Szent irásunk vagy Szent Pálnál: A bűnt nem tudtam, hanem a törvény által: mert a gonosz kívánságos nem tudtam volna, ha a törvény nem mondata volna, Ne kívány.

III. Vitattuk ugyan azok ellen: hogy az Istent semmi módon nem szabad ki-kepezni, és ábrázolni: Erről pedig Istenünknek nyilvánvaló Szent irásbéli tilalmát mutattuk. *Óltalmazások azért szorgalmatossan lelkesek: Mert nem látszó valami hasonlóságot a napon, melyem az Értékek szolot a Hőben, a tűz közepéből: hogy nézálám meg isalathozván ismállyatok magatoknak faragot hasonlóságot, vagy fersin vagy Asz/sony képet. Már pedig tudni való dolog, hogy a Pápistáknál az Atya Istent öreg ember képében szokták ki-ábrázolni.*

IV. Aztis állattuk, hogy tévelygés a teremtet állatok; azok között az Angyalokatis; vallás: Izeri tisztelettel illetni s imádni: *Ez*

Eztis világos Szent irásból állattuk: mert Szent Pál írva; *Senki neket el ne tévelyésen, a Celó Karván alázatosággal, és az Angyaloknak tisztellessé v. 1. által azokban járni a miket nem látsz. &c.*

V. Vitattuk aztis, hogy szabad a Papnak igaz törvény ízerint való feleségének lenni. Istem szabadunk ki a Szent irásból: Mert Szent Pál írja; *A Püspökök azért segítségülnek kel. 1. Tím. dénni, egy feleségű fersinnek. Ismét: olyannak a ki az ő házára gondot viselnyen, engedelmes fiait legyének minden tisztasággal.*

VI. Híszük a Pápisták ellen, hogy nem érdemes cselekedetünkéből; hanem Istennek ingyen való kegyelméből és ajándékozásából vészszük el az örök életet. Ebbéli hitünkis nyilván való Szent iráson Fundáltatik: Ugyanis Szent Pál írja: *hogy az örök élet Istennek ajándéka a mi Drunk Iesus Christusba.* *Rom. 7. 2.*

VII. A mi Urunk Iesus Christusnak tisztességére, ugyan azok ellen vitattuk; hogy nincs több közben-járó Isten között, és az emberek között, ő nálánál; noha ők ebben a tisztességben a Szenteknekis részt adnak. Erről is, mint a nap fény Szent Pálnál oly világos irásunk vagy: *Mert egy az Isten, egy a közben-járó, az Isten és az emberek között, az ember Christus Iesus.* *1. Tim. 2.*

VIII. Vallyuk az ellenkezők ellen, hogy nem szabad semminémű képet vallásnak okáért imádni; annál inkább azt tisztelni és imádni. *(mert*

in (mert ök úgy állatták) Kallé erre Szent írás?
 1. Hald meg ístent önnön magát. *Idegeny Istenid*
 2. *q. ne legyenek én előttem. Faragok képet ne csinálj ma-*
 3. *10. gadnak, se valami hasonlatosságot, mely oda fel az ég-*
 4. *ben vagy, és a mely a földön it alát, sem azokat,*
 5. *20. melyek a' vizekben vadnak a' földalát. Ne imád-*
 6. *gyad azokat, se ne iszteljed.* A' vakondaknál va-
 7. kab, a' ki a' mi vallásunknak Szent írásbéli igaz-
 8. ságát innét által nem láttya.

IX. Alhatatosan tanéttuk, hogy az ember-
 9. nek Isten előt való meg igazulása, nem a' tör-
 10. vénybéli igazságban, mely belső igazság; hanem
 11. a' Christus hitünk által meg fogot, és Istentől
 12. náknk tulajdonittatott igazságban: Ezt pedig
 13. maga példájával igen világossan állattya Szent
 14. Pál, a' holot azt mongya: *Es találta lssam ő benne,*
 15. *miel hogy nincsen nékem igazságom, mely a' tör-*
 16. *vénnyől volna; hanem mely a' Christusban való hit*
 17. *által vagy, az az Istentől való igazságom his által.*

X. Mi vallásunk azis a' Romaiak ellen, hogy
 18. it, e' világon, még a' Szentek közzül is, senki nem
 19. léphet, a' tökéletességgnek arra a' grádicsára,
 20. hogy az Isten törvényét éppen és egészlen, be-
 21. tölténé: Elég világos írás vagyon pedig erről
 22. 1. Szent Jánosnál, mikoron azt mondgya: *Ha az*
 23. *10. mondgyuk hogy nincsen bűn mi bennünk, ma-*
 24. *gunkat meg tsalljuk. És igaz áe mi bennünk nincsen:*
 25. *Ha az mondgyuk hogy nem vé. kezünk, hazugá tes-*
 26. *sük ötet, és az ő bejzedének semmi helye nincsen*
 27. *bennünk.*

bennünk. Es így nem egy, hanem Tíz nevezé-
 28. res Példákkal meg mutatók, hogy azokban mel-
 29. lyeket a' Pápiáltak ellen állatunk és vitatunk, a'
 30. Szent írás kívül nem csavargunk. Meg-for-
 31. détván azért a' kázzát, miis magunk képebé azt
 32. mondgyuk, ha a' Pápiáltak azok közül melyeket
 33. mi ellenünk hisznek és vallanak, csak edgyet is
 34. a' Szent írásbol igazán meg próbálnak (minden
 35. Consequentiák nélkül pedig; mert így Kalauznak
 36. íuleti Izerént bálványozásban esnek) bátor le-
 37. gyenek öröcké nyertelek. Vegyék elő tehát a'
 38. Bibliát, és mutassák meg a' Szent írásbol; Hogy
 39. a' Boldog Szentek Isten előt az élő hivekért ele-
 40. dezzenek; Hogy vagyon *Limbus és Purgatorium;*
 41. Hogy hét Sacramentomok vadnak; Hogy a'
 42. Mife igaz tulajdonképpen való áldozat; Hogy
 43. az Ur-Vacsoráját tsak egy fein alát kellesték a'
 44. kölséggnek ki adni; Hogy halálos bűn a' Pap-
 45. nak meg házafodni; Hogy a' Romai Pápa a' vi-
 46. tézkedő Anyaszentegyháznak Christus Jéstul
 47. rendeltetett feje. De bizony ha meg fokadnak-
 48. is, egyet ezek közzől, a' Bibliából meg nem mu-
 49. tathatnak. Azért valamit mi ellenünk állatnak
 50. és vittatnak, a' csak merő tétovázás, és a' Sz. írás
 51. kívül való csavargás.

Ezekigy lévén tērünk immár a'
 52. Báros Pataki Jesuita Paterék rövid MANIFES-
 53. TUM ára: mely mennyi lok tagánságokkal po-
 54. szogion

fogjon, kerestye'n olvaso végy *Manifestum* rula.

ELSŐ Tziganság. Mindeneknek előtte nem igazán manifestálják a' vetélkedésnek materiáját: mert a' kőtség előt *publicè* nem volt vetélkedés a' Szent írásról, hanem az Ur-Vacsorájáról; leg-közeleb pedig arról: Ha az Ur-Vacsoráját két Szin alatt kellé a' kőtségnek is venni és ki szolgálatni. Micsoda erősséggel állatta pedig dolgát a' Cálvinista Tanétó, hallották mind a' Cálvinista, mind a' Pápista kerestye'nek: melyből a' Pápista Tanétó sem akkor, sem ennek utánna magát helyessen ki nem fejthette, s-nemis fejtheti.

MASODIK Tziganság. Azt beszéli a' rövid *Manifestum*, hogy a' Pápista Tanétó arra kényszerítette a' Cálvinista Tanitokat, hogy a' mit a' Pápisták ellen hisznek, mutassák meg a' Szent írásból. E' bizony nyilván való tzigansága mert erről a' kérdésről, az egész vetélkedésben csak annyi szó sem volt, mint a' tőke hogy nem szól.

HARMADIK Tziganság. Mikor a' Cálvinista Tanétó disputálván az Ur-Vacsorájának két szin alatt való ki-szolgálatásáról, erőtséget venne, mind Christus Urunknak, ki azt a' Sacramentomot szerzette, példájából, és cselekedetiből; mind pedig az elődedi Ecclesiáknak praxis-fokból, a' Pápista Tanétó erre nem tudván igaz feleletet adni, mint a' roka tsavargásra és szaladásra

dásra vévé a' dolgot s azt mondá a' Cálvinista Opponentnek: *Mivel si vallástok, hogy csak azt kel hinnia' mi a' Szent írásban találatsik, hol vagy on meg-írva a' Szent írásban, hogy kőrdönstégesen mindeneknek két szin alatt kel venni az Ur Vacsoráját.* Erre azt mondá a' Cálvinista Tanétó: Nem-szükség, nem is igaz kívánság, hogy azon szokál és betűkkel, azt a' Szent írásból meg-mutassuk. Oka: mert nem csak azokat kel hite'ni hittel hinnünk, melyek szorúl szóra, ígéről ígére a' Sz. írásban fel-tálaltatnak; hanem azokatis, melyek jó és igaz következtések által, a' Szent írásból, mint a' kerestye'ni hitnek egyedül való fundamentomabol, ki-hozattatnak. Erre pedig tanujul állatá a' nagy Bellarminus Római Cardinált, ki chez a' dologhoz egyút így szollot... *Ad probandum fidei dogma non est necesse, ut expresse Lib. I. id in scripturis habeatur, modo ex illi aperte colligi possit. Purg. Cap.* Az az: A' hit dolgának meg-probálására, nem szükség hogy a' ki fejezve légyen a' Szent-írásban, csak abból nyilván hozattathassék ki. Halván a' Pápista Tanétó a' Cálvinista Opponentnek ily maga resolutioját, mivel neki idegennek és más Cálvinista Doctoroknak értelmével ellenkezőnek lázék ez a' resolutio, ottan nagy tapsolással fel-kiálta: Irják fel! irják fel! Mondá a' Cálvinista Tanétó; Bátor; csak igazán. A' *Rövid Manifestum* pedig tzigányul irta le ilyen formában: Nem szükség (ugy mond) hogy szorul.

szorul szora legyen a Szent írásban, a' mit hisznek a' Cálvinisták, hanem eleggyen a' CONSEQUENTIA és emberi okoskodás. Tzigány és tsalárd relatio, nálunkis vagy on az. Auto-graphum, de sokkal külsőben. Hogy hogy? Így: A' Cálvinisták azt vallyák: nem szükséges hogy a' mit hisznek szorul szora legyen a' Szent írásban, elég ha fundamentum szerint legyen.

NEGYEDIK TZIGANSÁG. A' Consequentia'knak jó vagy rossz, bizonyos vagy bizonytalan-ságok felől sem volt csak egy szóis. Tanujuk hívjuk az legelő ott álló sereget. Tzigányul akarja azért onnéki fotulni a' Manifestum a' Cálvinista hitnek bizonytalanságát.

ÖTÖDIK TZIGANSÁG. Mivel azért a' Consequentia'knak mi voltakul semmi disputatio nem volt, tzigányul hozza bé a' Manifestum: Monda a' Cálvinista: Nincs a' Szent írásban (tudni illik a' Consequentia) szorul szora: de az a' fundamentuma.

HATODIK TZIGANSÁG. Csak egy kukor sem szállottunk arrul a' vetélkedésben, ha azokban, valamelyeket a' Pápisták ellen hisznek a' Cálvinisták, próbálhatnáké, valamit meg a' Szent írásból vagy nem: azért nem igaz Conclufiot hoz innen ki a' Manifestum. Eb-ből (ugy mond) nyilván ki sezik, hogy csak emberi vélekedés a' Cálvinisták vallása: mint hogy őc-sak egy dolgot sem mutathatnak meg a' Szent írásból, a'

bol, a' mit hisznek a' Pápisták ellen való. Tsuda Manifestum az, mely oly dolgotis manifestál, melyről szó és tracta egy cseppis nem volt. De talám ha kérdésben fel tennők, abból sem szakadná-nak ki a' Cálvinisták. Lásd oda fellyeb.

HETEDIK TZIGANSÁG. Midőn a' Cálvinista Tanétek azt mondták volna, hogy nem csak azokat kel Isteni hittel hinni, a' melyek szorul szora, ígéről ígére a' Szent írásban, írva vadnak, innét nagy álnokul és ravalzul a' Manifestum reánk akarja támasztani Confessio-inkat, és más Doctorinkat: mintha mi azokul, azok mi tőlünk, itt ez aránt különbözénének. Sokakat szó rakáfra; de mi egy előzőr azt mongyuk arra.

*Quem recitas meus est O Fidentine libellus;
Sed male cum recitas, incipit esse tuus.*

Nem csak a' Patáki Tanéteknac assertiojok az, hanem minden Doctorink ugyan azont vallyák mint ezt a' tudos Chamierus mindenecek képekben így adgya előnkben: Hac Catholicorum (érti a' Catholicusflokön a' Reformatus Doctorokat.) est sententia: quam Papista sui verbis exprimentes, negant nos pro certo quicquam habere, nisi quod in divina scriptura expressum invenitur, hoc est, in verbis scriptura: Sic enim Peresius statim ab initio scriptum reliquit, & alii plerique sunt secuti. Et quidem si non sophisticarentur, impiorumque syllabas aucuparentur, ac quaverent ansem calumniant, po-

ieramus, id. quod durissime huius verbi significatum
 dissimulare, sed in progressu disputationis apparebit,
 quam merito nobis caveamus ab eorum vassitie. Ita-
 que dicimus, si per illud expressum, intelligens ipsam
 doctrine substantiam (ut ita loquar) non autem tra-
 denda modum, qui in verbis consistit nos facile sic sen-
 tire: Sin autem modum posuimus, hoc sensu, ut credamus
 nos nihil admittere, nisi totidem verbis & syllabis in
 scriptura legatur, tum querimus nobis fieri injuriam:
 cum in eodem numero habeamus, & qua sic verbis
 expressa sunt, & qua ex verbis expressis necessaria
 analogia consequentia deducuntur. Exempli gratia
 nos tam certo credimus Spiritum Sanctum esse ado-
 randum; quam Deum adorandum. Hec, quia to-
 tidem verbis legimus scriptum: illud, quia ex eo ne-
 cessario deducitur. Nam si Deus est adorandus; &
 Spiritus est Deus; certe omnino sequitur Spiritum
 esse adorandum. Tudtadé eszt Domine Manifestator?
 Ha tudtad volna, nem tsinálnál a' Pataki Cal-
 vinista Tanétoók között, és más Doctorink kö-
 zöt hasonlást. Tsak házföntalan fzo szaporítás
 azért valamit Corollariomodba irkálsz, firkálsz.

NYOLCZADIK TZIGANYSAG. Az Epi-
 logusban kettős Tzigányságot tapasztalljuk
 a' Manifestumnak. Elsőben Mivel olly *pramissak*-
 ból csinál Conclasiót, mellyekről Patakon kün
 az utzán a' kölség előtt egy pont emlékezet sem
 volt. Mit manifestálsz hát? ollyat a' mi akkori
 vetélkedésben egy szálnéra sem volt. *Másodszor.*

Mikor

Mikor azt mondgya: hogy Pofaházi János, az
 egesz Calvinista gyülekezet előtt, csalhatatlan-
 képpen meg nem bizonyithatta, hogy Sz. Irások
 volna. Itt is duplazzatik a' Tzigánság 1. Mert
 Pofaházi János Anno Domini. 1665. die 7. Junii
 kün az utzán a' kölség előtt nem disputált a' Sz.
 Irásról; hanem az Ur-Vacsorájáról. Annak-
 előttte egy néhány hetekkel a' Scholában volt
 arról vetélkedés; de ott nem bizonyította. É
 meg? Meg a' joknak. Valaki valamit a' magá-
 ban lévő, el-válhatatlan tulajdonságokból bizo-
 nyit illyenné vagy amollyannak lenni, az tsal-
 hatatlanul bizonyít. De Pofaházi János a' Szent
 Bibliát Isten beszédének lenni, bizonyította ön-
 nön magában a' Szent Irásban lévő el-válhatat-
 lan tulajdonságokból: Azért csalhatatlanul
 meg bizonyította. Hanem ha *ab adjuncto pro-*
prio argumentari ad subiectum proprium sic argumen-
tum fallibile. A' ki azért a' Rövid Manifestumnak
 íróját, azért hogy szol, beszél, oszkodik; ezek-
 ből a' tulajdonságokból okos embernek conclu-
 dallya lenni, csak bolondoskodik: ha nem tsal-
 hatatlan az argumentum, *Ab adjuncto proprio ad*
subiectum proprium.

KILENCZEDIK TZIGANYSAG. *Mely az*
egész Manifestumra ki terjed. Nem sajdetod ke-
 gyes Olvasó, mi végre bocsáttatod ki ez a' *Mani-*
festum? Im végső Tzigányágát meg mondom..
 Midőn a' Pápiستا Tanétoók, a' Calvinista Tané-
 tokat

tokat Disputationa a' kölség eleibe ki hiták vol-
na, amazok közzül edgyik, ki magát főnek tar-
totta lenni, jo eleve fel-kérkedervéllé, hogy így
s így sákban dugja a' Calviniſta Tanitokat, re-
menséggel elis nyelt és nyert volt immár mindé
győzedelmét: kihez képest alattomba Sipot, do-
bot, mosár ágyut el-készítetet volt, hogy a' maga
győzedelmének örömét, a' Calviniſta Tanétok-
nak gyalázattyokra, ki trombitáltassa, s. meg-
lűtessé. Lád, nem csak ARTE hanem MARTE-
is akarta a' dolgot manifestálni. De mivel nem
szintén reménsége szerint lőt a' Disputationak ki-
menetele, a' Sipot, dobót, Agyu pukkantást fel-
re tévén, im mégis nem nyughatik, hanem mint
ha igen nyertes let volna, *Manifestum* bocsa-
tot ki. Noha bizony egy néhány keresztyén Pá-
pista emberektől hallottuk, hogy nem kíván-
nak fő Uramtól abban a' nyereiségben.

TIZEDIK TIZGANYSA G. Mire való még-
is a' rövid Manifestum? csak arra, hogy a' Cal-
vinista keresztyének eleiben botránkozásnak
kövét gördithessen. Tudgya meg mind azon ál-
tal a' *Manifestator*, nem olyan ingadozó nád szá-
lak az igaz Calvinisták, hogy akar mely te-mon-
dának szelétől, más felé ragadtassanak. Va-
gyon is annyi eszék, hogy a' konkoly hintegető-
ket, meg tudgyák válsztani az igaz magvetők-
től.

TIZEN-

TIZENEGYEDIL TIZGANYSA G. Mire
oka, hogy a' *Manifestator*, másokban a' Conse-
quentiákat kárhóztattya, azonban magais ottan
ottan két kézzel kapja? Avagy csak az után va-
ló disputatio közben, több ízo-beféld között
azt mondá: *Meg probalom* (ugy mond) a' *Szenn-
Irásból*. hogy *pénteken húst nem szabad enni*. mely-
re midőn mind az *Opponens* túl, mind a' halgato
fokaságtul kényszerítettnek, azt mondá: *Probá-
lom ebből*, mert Christus Urunk mondgya: *Dic
Ecclesia*: Az az: mond. meg az Ecclesiának, és ha
az Ecclesiát nem halgatandgya, légyen te nálad,
mint pogány és fukar. Halván e' kellemés pro-
bátot, többire mind el-fakadának nevetve rajta.
Méltánn is, mert hosszú kótélből csinállyon-

Consequenttiát, ha a' pénteki hus nem ételt,
innét ki-huzhattya

V E G E.

Ex Libris Joannis Lendvay

Post obitum Sacerdotis Mich

et Bekisi Anno D

1766

ak vol
ek tar
gy igy
t, re-
mindé
ot, do-
maga
étok-
meg-
ARTE-
l nem
ak ki
ft fel-
mint
ocsá-
n Pá-
éván-

nég-
Cal-
snak
n ál-
lza-
non-
Va-
ető-
tők,

TIZENEGYEDIL TZIGANSAG. MIAZ
oka, hogy a' *Manifestator*, másokban a' *Conse-*
*quenti*kat kárhoztattya, azonban magais ottan
ottan két kézzel kapja? Avagy csak az után va-
lo disputatio közben, több ízo-beszéd között
azt mondá: *Meg probalom* (ugy mond) a' *Szema-*
lasbul. hogy *peneken hus nem szabad enni*. mely-
re midőn mind az *Opponens*. túl, mind a' halgato-
fokaságtul kényszerítettnek, azt mondá: *Probá-*
lom ebből, mert *Christus Urunk* mondgya: *Dic*
Ecclesia: Az az: mond. meg az Ecclesiának, és ha
az Ecclesiát nem halgatándgya, legyen te nálad,
mint pogány és fukar. Halván e' kellemés pro-
batiót, többire mind el-fakadának nevetve rajta.
Méltánn is, mert hosszú kötélből csinállyon.
Consequentiát, ha a' pénteki hus nem ételt,
innét ki-huzhattya

V E G S.

Ex Libris Joannis Lendvay
Post obitum Cancellarii Mich-
el Bekesi Anno D-
1766
12. Martii

A Magyar Tudományos Akadémia

A

almás

geor mryi

Az Az. Piro.

A

S

